
**O CARTE SUB SEMNUL “GRĂDINII LUI
ACADEMOS”: „MEMBRII ACADEMIEI ROMÂNE
ORIGINARI DIN JUDEȚUL VASLUI”
DE LIVIU MĂRGHITAN ȘI IOAN MANCAȘ**

Ștefan NEGREA
stnegrea@yahoo.com

Abstract. There is submitted the book „The members of the Romanian Academy born in Vaslui district” by Liviu Mărghitan and Ioan Mancaș. The paper begins with two little chapters referring at the evolution of the academic european societies, including the romanian ones, beginning with Platon- who has keeping his lectures in “The Academos Garden” from the Acropole – until today. In the following, the authors give a succint presentation, in chronological order, of the 35 academicians born in Vaslui district within the 140 years of existing of Romanian Academy. A name index and a selective bibliography finish the paper.

Cu prilejul împlinirii, în anul 2006, a 140 de ani de la înființarea Academiei Române, Liviu Mărghitan și Ioan Mancaș au publicat în Editura Multimedia Internațional din Arad volumul intitulat “*Membrii Academiei Române originari din județul Vaslui*”. Acest volum, tipărit în condiții grafice deosebite, are o copertă adecvată, realizată de Mihaela Ambro, iar cele 253 pagini sunt ilustrate de talentata profesoară de desen Elena Cercel cu 35 portrete de academicieni – unul mai expresiv și mai reușit decât celălalt.

După cum mărturisesc autorii în postfață, cartea a fost scrisă „*cu credința că este necesară*”. Ei nu-și pot explica cum de este încă posibil ca absolut în nici un manual de istoria României să nu se scrie un cuvânt despre Academia Română, despre istoria și rolul ei de cel mai înalt for de știință și cultură al țării! Această ignorare totală a academicienilor face ca rareori cetățeanul de rând să știe care dintre oamenii de știință, cultură și arte au fost membrii corespondenți, titulari sau de onoare ai Academiei Române. Autorii mai arată că lucrarea lor este una de pionierat în istoriografia românească, care încearcă „*să risipească vălul de negură ce îi ascunde de privirile națiunii pe cei care au reușit [...] să contribuie la progresul științific nu doar al României, ci și al omenirii...*”. Totodată cartea se vrea “o primă treaptă de documentare în vederea unei premiere în

muzeografia de la noi, și anume, organizarea unei expoziții permanente a unei galerii a academicienilor județului Vaslui, în cadrul Muzeului Județean de Istorie”. De asemenea, după apariția acestui volum, autorii ei speră să se realizeze încă o premieră culturală națională: înființarea, în cadrul bibliotecii județene a unui sector special amenajat cu publicațiile academicienilor vasluieni. În fine, autorii mai speră ca lucrarea în sine să fie un îndemn la scrierea unor viitoare monografii ample despre viața și realizările, pe plan cultural și științific, ale membrilor Academiei Române, originari din ținutul vasluian.

Lucrarea debutează cu două mici capitole referitoare la evoluția societăților academice europene (inclusiv cele românești), începând cu Platon - care-și susținea prelegerile adresate discipolilor săi în Grădina lui Academos (erou mitic al Aticei) situată la poalele Acropolei ateniene - și până în zilele noastre. Urmează miezul merituosei lucrări (p. 29-248): prezentarea succintă, în ordine cronologică, a celor 35 de academicieni născuți în județul Vaslui, în decursul celor 140 de ani de existență ai Academiei Române. Prezentările diferă de la un academician la altul, atât ca număr de pagini acordate, cât și ca informații cuprinse despre viața și opera fiecăruia – în funcție de datele pe care au reușit să le acumuleze cei doi autori. Un binevenit indice de nume și o bibliografie selectivă încheie cartea.

Lecturând paginile lucrării, cititorul află că de-a lungul celor 140 de ani ai Academiei, membrii vasluieni s-au afirmat în domenii variate: 22 dintre ei în discipline științifice și 13 în discipline umanistice. Printre oamenii de știință se găsesc 3 matematicieni (Gh. Vrânceanu, Radu Miron, Viorel Barbu), 2 fizicieni (Șt. Procopiu, Florin Ciorăscu), 3 chimiști (N. Costăchescu, Radu Cernătescu, C. Macarovici), un geograf-geolog (Mihail David), 4 biologi (A. Fătu, C. Motaș - și nu Motăș - C. Manolache, C. Toma), un paleontolog (N. Macarovici), 6 medici (N. Gh. Lupu, V. Rășcanu, N. Hortolomei, Gr. Popa, D. Bagdasar, C. Nicolau) și 2 ingineri tehnicieni (N. Porfiri, Martin Bercovici). Printre academicienii umaniști sunt, de asemena, nume de mare reputație: 4 filologi (C. Stamati, Al. Philippide, C. Balmuș, Gh. Ivănescu), un filosof (N. Bagdasar), 2 teologi (Athanasie Mironescu, Iacov Antonovici), un sociolog (Mihail Ralea), un numismat (N. Docan), 2 juriști (C. Hamangiu, George Mironescu), un economist (Barbu Zaharescu) și un scriitor (Al. Vlahuță).

Autorii mărturisesc că le “*este dificil de a găsi o logică*” în faptul că unele localități rurale vasluiene au dat țării savanți care, prin rezultate de excepție, s-au impus ca specialiști deschizători de drumuri în mai multe domenii, bucurându-se de o recunoaștere internațională. Eu înclin să cred că

este posibil să ne aflăm în fața aceluși inexplicabil *genius loci*, geniu care este înrădăcinat, de pildă, în dealurile, luncile și râurile de la poalele Munților Turingiei, unde se află cunoscutele orașe germane Jena și Weimar. Geniu înrădăcinat de tradițiile seculare ale orașului Jena, ale celebrei Universități în care Goethe, Schiller, Humboldt, Hegel și Haeckel au fost profesori. Sau în Weimar, orașul care are onoarea și mândria de a spune omenirii: aici au trăit și creat titani ca Goethe, Schiller și Liszt. În cartea mea dedicată vieții și operei lui Grigore Antipa, arăt cum melegurile botoșănene au dat României numeroase genii în domenii variate: pe poetul național Mihai Eminescu, marele istoric Nicolae Iorga, compozitorul și violonistul de renume mondial George Enescu, celebrul pictor Ștefan Luchian, savantul biolog Grigore Antipa, matematicianul Dimitrie Pompeiu și lista ar putea continua. Atunci de ce n-ar fi și melegurile vasluiene un *genius loci*?

După părerea mea, gruparea academicienilor pe județele în care s-au născut, deci bazată pe un criteriu administrativ care a suferit și va suferi modificări, nu a fost o alegere fericită. Pe de o parte, acest criteriu îi obligă pe autori să scoată 40 de volume, iar pe de altă parte să elimine dintr-un județ academicieni care nu s-au născut, dar care au copilărit și au fost legați toată viața mai mult de acel județ. Un exemplu. Emil Racoviță - considerat cel mai mare savant biolog al României - lipsește din volum deoarece întâmplarea a făcut să se nască în casa familiei de la Iași și nu la conacul moșiei de la Șurănești - jud. Vaslui, unde părinții își petreceau cea mai mare parte din an, iar după moartea acestora el venea mereu la Șurănești să rezolve problemele moșiei. Deci ce-a fost el? Ieșean prin locul nașterii, deopotrivă vasluian și ieșean prin anii copilăriei și ai studiilor primare și liceale, vasluian și francez în timpul studiilor universitare și anii petrecuți cu soția (frânțuzoaică) și copiii la Banyuls-sur-Mer, vasluian și clujan de când a venit, la chemarea Patriei la Cluj (1920) și până la moarte (1947) și, în final, un mare român. Rezultă că ar fi mult mai utilă o serie de volume bazate pe criteriul istoric - pe provincii istorice, a căror evoluție poate explica numărul mai mare sau mai mic de academicieni în diferite discipline științifice sau umanistice. Și încă mai utilă ar fi o mare enciclopedie a academicienilor, inclusiv a marilor oameni de știință și litere care n-au fost aleși în Academia Română (din cauza locurilor limitate, etc), dar pe care posteritatea i-a așezat la locul cuvenit, uneori la vârful. Să ne amintim, în primul rând, de Eminescu, Caragiale și Creangă, geniile literaturii române, care n-au fost academicieni. Este cunoscută atitudinea lui Nicolae Leon, care și-a luat doctoratul la marele savant Ernst Haeckel, la Jena, cu calificativul "*magna cum laude*", întemeietor al parazitologiei românești,

fiind ales în 1919 membru corespondent al Academiei Române, a refuzat categoric această demnitate *“ca gest de pietate față de memoria lui Vasile Conta, Mihai Eminescu, Ion Creangă și Ion Luca Caragiale a căror activitate n-a fost apreciată de Academie”* (N. Leon, Amintiri, vol. 3, 1927).

Cartea scrisă de Liviu Mărghitan și Ioan Mancaș este, fără îndoială, o reușită trecere în revistă a vieții și operei celor 35 de academicieni din județul Vaslui. Sunt pagini de istoria științei și culturii scrise deopotrivă cu har scriitoricesc și obiectivitate științifică. Este o carte care nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unui cadru didactic, a nici unui intelectual din toate județele, deoarece oamenii de știință și litere cuprinși în foile ei sunt, de fapt, prin valoarea operelor lor, mândria neamului românesc de pretutindeni.